

Грем'яцька ЗОШ І – ІІІ ступенів

Урок позакласного читання

Володимир Винниченко „Кумедія з Костем”

Трагедія дитячої душі

6 клас

Підготувала:

вчитель української мови

та літератури

Ничипорук В.А.

Тема. В.Винниченко „Кумедія з Костем”

Трагедія дитячої душі

Мета: поглибити знання учнів про творчість В.Винниченка, допомогти зрозуміти у чому трагізм сирітської долі героя твору „Кумедія з Костем”; формувати вміння аналізувати вчинки героїв; розвивати вміння вільно й емоційно висловлювати свої думки; розвивати навички виразного читання; формувати життєві компетентності; виховувати співчуття до обездолених дітей суспільства.

Тип уроку: позакласне читання

Обладнання: портрет письменника, тексти оповідання, ілюстрації до твору, паперові човники, епіграф уроку.

Учні повинні знати: зміст оповідання, жанр; «головний герой», «другорядний герой».

Учні повинні вміти: характеризувати поведінку героїв, давати оцінку вчинкам персонажів; виразно і вдумливо читати найважливіші епізоди оповідання, коментувати їх; висловлювати своє ставлення до порушеної теми твору.

Епіграф: Тяжко – важко в світі жити

Сироті без роду:

Нема куди прихилитися,-

Хоч з гори та в воду!

Т.Г.Шевченко

Хід уроку

I. Мотиваційний етап

1. З’ясування емоційної готовності до уроку.

(Обмін побажаннями).

2. Актуалізація суб'єктного досвіду та опорних знань.

„Незакінчене речення”: „Від сьогоднішнього уроку я очікую...”

II. Цілевизначення та планування.

„Острів реалізованих надій”

Учні пишуть на човниках, кріплять за допомогою голочок до „моря” (пускають у відкрите плавання), у кінці уроку зачитують, якщо сподівання справдилося, то пришвартовуються (прикріплюють тими ж голочками) до острова „Реалізованих надій”. Отож, вирушаємо. А чи справдилися ваші очікування, ми дізнаємося наприкінці уроку.

III. Опрацювання навчального матеріалу.

Випереджувальне завдання. (Презентація про життєвий і творчий шлях В.Винниченка) .

Слово вчителя.

Вагомий внесок зробив письменник у благородну справу розвитку української дитячої літератури, продовживши славні традиції І.Франка, М.Коцюбинського, В.Стефаника.

Автор збірки «Намисто», оповідань «Кумедія з Костем», «Федько-халамидник», «Бабусин подарунок» виявив себе тонким знавцем дивовижного внутрішнього світу маленьких героїв. Велика любов до дітей допомагала письменникові зворушливо-ніжно, зі співуттям і болем сприймати, переживати, зображувати тяжку, а часто й трагічну долю «маленьких грішників».

Тяжко на світі живеться самотній людині, а тим більше – дитині. Сирітство – найбільше нещастя, що може спіткати дитину. Ця проблема актуальна сьогодні, існувала вона у давні часи.

В оповіданні «Кумедія з Костем» письменник торкнувся психології життя дитини, маленького хлопчика, який мав сирітську долю.

Робота з текстом

Відкрийте тексти оповідання. Прочитайте початок.

З Костем сталася чудна кумедія.

Для початку спробуємо розібратися з словом « кумедія», з тим, що воно означає за тлумачним словником.

КОМЕДІЯ, розм. **КУМЕДІЯ**, ї, жін

1. Драматичний твір з веселим, смішним або сатиричним сюжетом.
2. перен. Забавний випадок, що-небудь смішне; курйоз.
3. перен. Удавання з себе когось із певною метою; лицемірне поводження.

КУМЕДНИЙ, а, е, розм. Смішний, забавний. Дівчата аж за боки беруться та регочуть від кумедних Горпининих вигадок (Панас Мирний, III, 1954, 33);

// Те саме, що дивовижний 1. — Мамо, я це продам між своїми товаришками, — сказала Гінда, оглядаючи кумедні гребені, криві шпильки (Наталія Кобринська, Вибр., 1954, 73); Все це набирало трохи кумедного відтінку, і та тривожна напруженість, що опанувала було сходом, спала (Іван Багмут, Опов., 1959, 23).

Проблемне питання

А чи справді був Кость кумедний та з ним відбулася «кумедія»?
дійдемо висновку в кінці уроку.

Складання схеми

- То хто ж головний герой оповідання?
- Хто оточує хлопчика?

Спробуйте зобразити це схематично

Микита

Кость

Семенець

Куховарка Тетяна

Пан

Лановий

Висновок: головний герой знаходиться в центрі розповіді; його характер розкривається у стосунках з другорядними героями

Складання схеми „Кола Вена”

Що спільного і відмінного між Костем та Семенцем, Данилком, Микитою? (хоча однолітки, але доля в них різна: хлопці мали свій дім, родину, а Кость - ні, він жив у панському домі з обслугою та пас худобу)

Кость	Спільне	Семенець, Микита, Данилко
пасе панських корів	однолітки	Данилко, Семенець та Микита пасуть свою худобу
байстрюк; у нього не було ні матері, ні батька	пасуть худобу на луку	живуть з батьками
дуже бідно, неохайно одягнений, босий	притаманне все дитяче	гарно одягнені: всі були в свитках і чоботях
живе на панській кухні	люблять розважатися	мали родину, свій дім, були «домашніми дітьми» Чорненький і чистенький, як кузочка, Данилко

відчайдушний, зверхня поведінка		дивляться дещо зверхньо на Костя
він схожий на “забитого боязкого собаку”, що вишкіряє зуби й гавкає або гарчить в обличчя кожному, хто насміхається з нього, безправна, зацькована, несправедливо ображена й принижена усіма дитина.		Самовпевнені

Бесіда за змістом прочитаного

-Хто були батьки Костя? *(Головний герой не має батьків, він байстрюк, незаконнонароджений син пана)*

-Як Кость ставиться до своїх друзів? *(товаришує з ними, намагається бути таким, як і вони, ділиться цигарками)*

-Як ставилися оточуючі до Костя? *(сирота, беззахисний, над яким знущуються і ланові, і кухарки, і скотарі, і свинопаси)*

-Чому хлопчик так себе поводив? *(за Костевою непривабливістю, відчайдушністю та дещо зверхньою поведінкою криється біль, прагнення привернути до себе увагу, комусь сподобатися, доказати, що він все-таки людина, а не якась істота, про яку всі одностайно кажуть: “байстрюк”).*

-Через що побив лановий Костю? *(бо він не дивився за панською худобою, яка зайшла в тиєницю)*

-Розкажіть, що сталося, коли хлопець прибів додому.

-Як відреагував пан на хворобу хлопця?

-Як сприйняв хлопчик зустріч з паном? Чому він себе так повів?

(У Костя прокидаються надії, коли він дізнається про свого батька. Згодом помічаємо дивну ніжність до недопалка, що побував у руках батька – пана. Кость міцно тримає його, як найдорожчу в світі річ (“То татове!”), яка хоча б трохи пов’язує його з батьком. З тим недопалком у руці він і помирає, з тим недопалком і поховують “кам’яного виродка”. Спроба кухарки забрати недопалок несподівано викликала сльози, “як горох” – вони, як і оті “хр-р-р!”, розкривають глибокий розпач “впертого” хлопчика від усвідомлення власної “нічийності”).

-Чи співчують оточуючі хлопцеві? (спочатку-ні, вони знущаються з сироти, тільки хвороба а згодом смерть пробуджує в них співчуття)

Засвоєння понять ‘свій-чужий’ світ через аналіз художнього простору.

Складання порівняльної характеристики двох світів *(робота в зошитах)*.

Свій світ	Чужий світ
Друзі Цигарки Глибокі оченята «... Кость ніколи не кусався» Схожий на забиту, боязку собаку з підверненим під себе хвостом і зігнутими ногами «... все мовчить»	Друзі-однолітки, коли знущалися над ним Економія (панський маєток) Знущання («...кинуть за пазуху жарину або заткнуть голку в бік...» «... він – байстрюк, а батько його – пан» Лановий

«.. ніколи не плакав» своє «хрр!» « кам'яний виродок» «... йому від всієї душі хотілось, щоб у нього нікого ніколи не було, ніде, нічого» «... нічого не жаль» було душно недокурок – безцінний скарб, шворочка до самого серця мольба « Це – татове...» Зачарований, ласкавий погляд «...наїжившись, мов вовчєня...» «... посміхнувся ніжно-ніжно, аж засяяв очима» «...весь освітлявся дивною посмішкою...» «... ніби хтось насів йому на груди і душив»	Куховарка Тетяна Фершал Кучер Пан Проблеми Костя (його життя, бажання) « чепухерія», кумедія
---	--

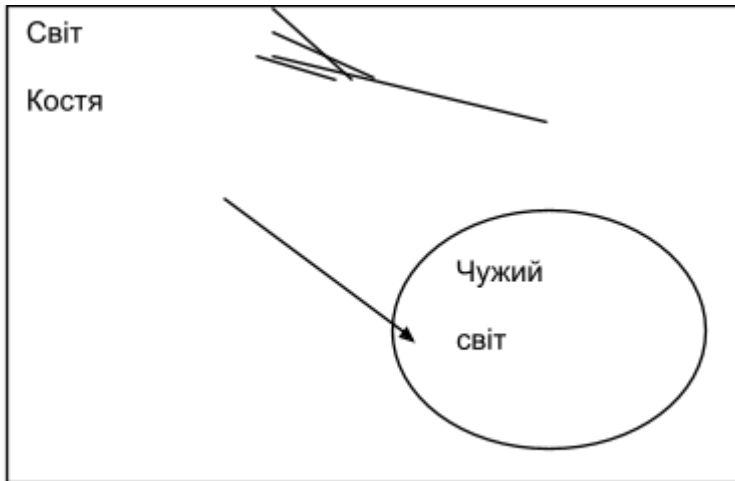
Робота з графічною схемою.

- Який з цих двох світів буде мати чітко окреслену межу?
(Чужий).

- Чому? *(Цей світ обмежений кордонами – стінами панського маєтку, куди повертається Кость).*

- Світ Костя буде мати кордони? *(Ні).*

- Чому? *(Світ Костя – мрія, він втілений у бажанні дитини мати родину і т.п.).*

Коментар учителя.

- Кость потрапляє в «чужий» світ, але не повертається з нього, хлопчик там гине.

- Чому?

З'ясування авторської позиції.

- Чому Кость, потрапивши в «чужий» для нього світ, гине?

- Що хотів сказати автор?

(Кость залишається на самоті зі світом, де панує бездуховність, зло, жорстокість. Автор хотів показати, що чиста і беззахисна душа нікому не потрібна в тогочасному середовищі, дійсність таку істоту просто знищить).

Характеристика головного героя.

(складання та аналіз блок-схеми до образу Костя).

(Намальована квітка соняшника з обличчям Костя, учні вписують в пелюстки риси характеру й підтверджують цитатами з оповідання).

Гордий, дивакуватий (І схопивши вмить з голови картуза, почав рвати його зубами». «Річ у тім, що Кость ніколи не плакав, як його вже не били і хто вже його не бив: і ланові, і кухарки, і скотарі, і свинопаси – нізащо не плакав»).

Добрий, щедрий («А не жаль! Мені нічого не жаль... Хочеш мій кашкет? – На. - Він скинув картуз і простягнув його Данилкові.

Мовчазний («Кость щось разбалакався сьогодні. Ще так і не було ніколи: то все мовчить, а то он який»).

Вразливий « І тільки одного він, здається, не любив, коли йому починали говорити, що він – байстрюк, а батько його – пан. Тоді він зараз же схоплювався й біг щосили куди-небудь подалі»).

Терплячий («Коли ж уже наприклад, кинуть за пазуху жарину або заткнуть голку в бік, то заверещить тоненько-тоненько, зажмуриться й біжить куди попало. А все-таки не плаче»).

Мріє про сім'ю, батька («Коли ввійшов пан, він зразу ж повернувся і весь час уже не зводив з нього чудного, якогось жадібного й побожного погляду»).

Розв'язування проблемного питання.

Вчитель: Таким чином ми прийшли до з'ясування того питання, яке поставили перед собою на початку нашої роботи Чому автор назвав своє оповідання «**Кумедія** з Костем» і чи була історія хлопця справді кумедною?

Діти доходять до висновку

Автор в своїй назві привертає увагу до того, що Кость для всіх -юродивий, тому що він не такий як вони, бідний, байстрюк, за нього

нема кому заступитися. Володимир Винниченко висловлює протест навіть в назві проти нелюдського в людях і співчуття до кумедного Костя. І лише наприкінці історії життя дитини , коли кумедія переростає в трагедію, автор змушує замислитися і героїв твору, і читачів. Історія не була кумедною. Навпаки- вона була трагічною.

VI. Рефлексивно-оцінювальний етап

-Чи досягли ви поставленої мети? Якщо так, пришвартуйте свої човники до острова „Реалізованих надій”.

-Що залишилось незрозумілим?

Домашнє завдання (на наступний урок позакласного читання):

Прочитати (на вибір) твори українських письменників про життя дітей у сучасному світі: Б. Комара «Диваки», Д. Ткача «Я -шестикласник» та Я. Стельмаха «Найкращий намет».